

Abonnement pour un an

350 piastres

Edition spéciale. 500 ptrs.

Adresse :

"Idjtihad," Constantinople

Téléph. st. 865

XXII ème ANNÉE

1927, 1 Maï No 227

اجتهاد

IDJTIHAD

علمی، ادبی، اقتصادی مجموعہ

آبونمان : سنہ لکی [۲۴ نسخہ]
تورکیا ایچون ۲ ، خارج ایچون
۳۱ ، اعلا کاغذلیسی ہ لیرادر.

ادارہ خانہ سی :

جفال اوغلندہ « اجتہاد ثہوی »

تلہ فون : استانبول ۸۶۵

یکرمی ایکینچی سنہ

نومرو ۲۲۷ - ۱ مایس ۱۹۲۷

فیلسوفلری فلسفه ساحه‌سینده شویله دوشونوبورلردی : طبیعتده اک چوق نظر دقتی جلب ایدن شی مبدولیتی دولایسیله صو [۱] ، هوا [۲] پایانسز وسعتلردر. هر شیئک ترکیبند بر ذره رطوبت موجود اولدوغی کبی حیات همان هوا ایله قائم و بوتون موجودات بر بعد مجرد ایچنده متمکن و موجوددر . ثانیاً عمومی برتحول واردر . تحول ، مجرد بر مفهوم دکلدر . بو شائی بر کیفیتدر . بناء علیه، هر تحول بر موضوع اوزرنده واقع اولور . دیمک متحول بر شی واردر . حالبوکه بوتون بونحوالات صو، هوا و چیزده واقعدر . بونلرسه، شکلاً تحولده اوغرامقده درلر اصلاری ایسه لایتغیردر . ایشته خلقتک اصل و اساسی بو تحولی قبول ایتمین جواهردر . فقط بو عناصر اولسه اولسه خلقتک ماده‌سنی تشکیل ایدر . بو عناصرک کندیلری زه‌دن کلدی ؟ و بوتامدی ایده کلن نظام حادثات نصل حصوله کلکدهدر ؟ بو مکتبه نظراً بونک جوابی بسیطدر . صوده موجود اولان « عقل سماوی » هر یره قابلیت سرائی اولان بر قدرت خالقدر . کائناتک [اول الاوائلی L'arché] اولان هواده ایسه ، بر جوهر هوائی ، بر روح هوائی متمرکز و مندمجدر . آناقسایدروسک « نوآپیرون - Toāpiron » تسمیه یتدیکی نامتناهی‌لکه کلنجه : ذاتا بونک کندیسی لاهوتیدر . هر نه قدر بورتصور ذهنی-

[۱] تالسه نظراً، صوحرکتیله روحی ، حالات ثلثه سیله عناصراربعه‌نی وجوده کتیریر . غداروغدارلک رشیمی رابطدر . بناء علیه حیات رطوبته قائمدر . صویک هر یره سیلان ایده بیلعه - سندن و موجودیتی هر طرفه ساری و منتشر بولوناسندن مبداء اولک صو اولدوغی آکلاشیلیور . صویک مبداء و منتهاسی اولمادیقندن بو مبداء اولک و علت اولکده حدودی یوقدر .

[۲] آناقسیمه‌ن : هوانک معین برانسته تکاثف و انبساطنه قائمدر . او، بوانبساط و تکاثفی برنوع اهتزاز تلقی ایتیش و درجات مختلفه سندن موجوداتک تنوعی حصوله کتیرمشد . بوانتاهی مبدئک، ولودی اولان جواهر ماده متناهیدر . کائناتی وجوده کتیره‌ن روح، جواهر هوائی‌دن بشقه برشی دکلدر . بناء علیه، تحول ظاهریدر ، شکله عائددر . جوهرسه بسیط ولایتغیردر . ایشته تحول ایتدیکی حالده محو اولمایان شی خلقک اصلدر، جوهرسه تخمیدر . حواسزه داخل اولمایان شی جوهرک کندیسی دکل، تظاهراتیدر و حیات دکشمه تخمنک بر حرکتندن عبارتدر . دیمک جوهر و حیات عینی شیدر . Métaphysique-Aristo

الوهیت فکرینک مختلف دورلرده کی تلقیسی

دوام - ماقبلی (اجتهاد) ک 128 نجی نسخه‌سینده -

قیمیم بوناستانمه آله فکری

۱۳ - قانت ، قدمانک آله حقنده کی برهانلری ایکی قسمه آیرمشدی : بریسی ، عالمک غائیقی و عالمده کی آهنگ اعتباریه آللهک وجودنی قبول ؛ دیگرکی ، عالمک علت غائیسه‌ی اولمق اعتباریه وجود خدای اثبات . قانت دیرکه : فلاسفه قدیمه عالمده ، بر انتظام و بر آهنگ تام موجود اولدوغندن عالمک پلافی اولجه ترتیب و تنظیم ایدلمشدر نتیجه‌سنی چیقاریرلر . شوخالده، صاحب ذهن و ذی اراده مکمل بر آله واردر دیرلر . حالبوکه، بو آهنگ تام زه‌نظر آدر . ثانیاً بو آهنگ تامک اثباتی امکانسزدر . زیرا، بزدهناً بو عالمک فوقنده داها مکمل بر عالم تصور ایده بیلیرز . دیمک بو عالم بزم ذهنمزدهدر . و بویله بر آهنگ و انتظام موجود اولسه بیلعه ظن ایدیلدیکی کبی متعال برغایه‌سی یوقدر . قدمانک ایکنجی بر دلیل شودر : عالم حادثدر . بناء علیه بر محدثه ، بر علت فاعلییه احتیاج واردر . و بو ایسه آلهدر . حالبوکه بو علت فاعلیه‌نک مکمل اولوب اولمادیغنی نصل اثبات ایده بیلیرز . بلکه اوجان بر ماده ویا قوتدر . ده قارتک تصور ایتدیکی کبی قبل اولارق بر مکملیت فکریته مالکیتمز ادا ایدیلبرسه بونک عکسی‌ده درمیان اولانامازمی ؟

قانت ، بو صورتله فلاسفه لدنیه‌نک آله حقنده کی نقطه نظرلرینک عقل نظری و منطقله غیر قابل اثبات اولدوغنی درمیان ایدیور . فی الحقیقه زمانه قدر کلوب کچن فلاسفه اوزرنده یاپدینی بر تدقیقله قانت، پک بلیغ بر صورتده خلاصه ایتیش بونکله برابر ، تجربه ایلهده غیر قابل اثبات اولان بو مهم مسئلهده اساسه هیچ بر شی علاوه ایتهدن « اکر بر آله یوقسه اونی ایجاد ایتیملی‌یز » دیوب کیتمشد . منفعت بشریه‌نک استلزام ایتدیکی بر معبوده احتیاج وارمیدر بیلهم .

۱۴ - هنوز دینک والوهیتک اساطیری تلقیاتندن

پکده قورتولامش اولان اسکى [ئی یونیا - Yonia]

Représentation intellectuelle ایسه ده ، موجوداتک
کندیسنده تغیر قبول ایدوب ، کندیسنک لایتغیر قالشندن ده
بوالهی لکی ، بر مبدأ اصلی وازی اولدوغی آ کلاشیلیمقدمه در .
کورولو یورکه : ایلمک فلسفه مکتبی بر وحدانیه -

Monisme بر وجودیه طبیعی Panthéisme naturaliste
مسلکی در . بو مسلک ، اساس خلقتی ایضاح ایچین ،
آز چوق الهی فدا ایتش ، ویاخود هر شیده بر روح
الهی کورمک صورتیه وحدت اصلی بی تأمین چالشمشدر .
الله حقنده کی تفحصانه نهایت ویرمه دن ، ذهن مثبت
برطریق داخل اولماز . بز مجرد بر مفهومی تقدیر قوتله
تصور ایده بیلیرسه ک ایده لم یته آنجق بر طاقم قیاسلرله
ذهنمزی تطمین ایده بیلیرز . صوفیونک ادراک ایده بیلدیکی
مجرد و متناقص الوهیت تصویری ، بنوع تصور لر دندر .
وبر معلولیتک و منفعلیتک محصولی در . دماغمز هیچ
بر وقت کائناته انطباق استعداده دکلدر . ذهنی بو
انطباقه حصر ایتش اولانلر ، بو حیسانده دائماً منفعل
قالمش و مجهولات ایچنده بوغولمشدر . انطباق ، عاجز
ذکارک کاری در . انسان ، طبیعی آشمق و طبیعتک فوقه
ارتقا ایتک ، طبیعی کندی غایه لینه تطبیق ایتک داعیه
سنده اولان بر قوتدر . بو قوت هر کون بر آز دها
یو کسلمکده و مجهزی آرتدجه ماوراء عالم دن علاقه سنی
او نسبتده قطع ایلمکده در . بونی یک ای ادراک ایتش
اولان اسلامیت : « نعم الهی دوشونکیز ؛ ذات
الوهیتی دکل ؛ سز قدرت صمدانیه بی تقدیر دن عاجز سکر . »
دیمک صورتیه احتیاطکار بر لادریه - Agnosticisme
قبول ایتشددر . زیرا ، کنه الهی بی هر کس کندی سویه
وسجیه سنه کوره ، آکلار . آناطول فرانس ، بر
نطقنده سویلیدیکی کبی : « صاف آدمارک مقدمه لری ،
صاف الهلری بسلهر ؛ جهالت و کینک سیاه قوربانلری
وحشی الهلری سمیرتیر . »

قابوقله اوزی بر لکده کورور ؛ عاشق ایسه ، درجه
ربانیه ارتقا ایتدکندن قابوقدن صیرلوب یالکیز اوری
کورور « طرزنده کی نقطه نظرلری بو فکرک عارفانه
بر افاده سی اولقله برابر نهایت بر مرید و بر درویش ایچین
معنیدارددر . بز هیچ بر شیده غایت کورمیدیکمز جهته
اذعان بشر نسبتنده تحول ایدن بر الوهیت تصور ایتک
ایسته مه یز . انسان الوهیت کی معضل و متعال بر مفهومی
دکل ، اک بسیط حقائقک قدر و قیمتندی کندی سویه
فکریه سنه نظراً اولچهر . روحلره اطمئان و ذهنه
بر قناعت نامه ویرمه دن وهر دماغده تکمیل زمان
وامکانلرده لایتغیر وعینی اولمایان هیچ برشی حقیقت مطلقه
درجه سنه ارتقا ایتش دکلدر .

۱۵ - نی یونیا مکتبک افکار اساسیه سنی عینی مکتبک
شا کردلرنده آناقسا غوراسله هراقلیت اتمام ایتدیلر :
پریقلسک رفیقی اولوب سلفلرینک افکار مادیه سندن
آیریلش کی نظر اعتباره آلمان [۱] قلازومنی آناقسا
غوراس ماده دن مستقل بر محرک اول قبول ایتدی .
و احتمال که کندیسنی مادیه دن اخراج ایدن عاملده
بو اولدی . آناقسان غوراس [۲] نقطه حرکت اولارق
نامتناهیلاک و بو متناهیلاکی املا ایدن نامتناهی ذرات

Histoire de la philosophie: A. Fouillee [۱]

[۲] آناقسا غوره کوره : حرکت بر سبب دکل ، بر واسطه
وحتی بالذات بر حادثه در . یعنی حرکت کندیسنندن بشقه بر
موجودک ترکیب و تحللندن متحصلا در . شو حالده طبیعتده هیچ
برشی محمولماز هیچ برشی ده وجود بولماز بلکه هرشی تبدل
ایدر . ذاتاً طبیعتده کی حادثانده عمومی بر تحلل و ترکیب عبارتدر .
نامتناهی اولان هرشی ، نامتناهی اقسامه قابل تقسیم در . زیرا ،
هرکل اجزادن مرکبدر . و تقسیم اولونان هر جزء ، کلینک یعنی
اصلنک تکمیل اوصافنه مالکدر ؛ بر چکر دکه بوتون براغاجک
اجزاسی موجوددر . فقط موجودات ماهیتلری اعتباریه متشابه
دکل ، بالعکس ضد ذراتی محتوی در . جزء کلینک عینی ، و
هرشی هرشیثک ایچنده در . ثانیاً هر ضد اولان ذره ضد اولان
کله موجوددر . و بر آغاجی بسله بن بوتون مواد طوپراقد
وارددر . بناء علیه : آغاجک تنخه سی ، یپراغی ، چیچکی
طوپراغک مختلف ذراتنده مندمجدر . آناقسا غور « موجود
اولان ، موجود اولمش بولونان ، موجود اولاجق اولان انجق
اودر » دیمکه آلهی مخلوقاتیه قائم میخانیک ، بر ابدیت کبی تلقی
ایتش اولویور .

عرفای اسلامیه نک « جناب حقه طائد افکار خصوصنده ،
هر کس استعداددن فضلهر بر شیئه مالک دکلدر . عوام ،
درکه حیوانیتده اولدوغندن هرشیثی یالکیز قابوقدن
عبارت کورور ؛ درکه انسانیتده بولونان خواص ایسه

آچیلیر قارشیمده ماضیك آغزی
جنایت یابیلان بر اوپله کی .

— ۵ —

حیرتله دوشهرم بشقه یولره
بو سفر بشقه بر قهقهه آسهر ؛
اویسه مده جنتدن کان روز کاره
هر یرده بو سسلر یولی کسهر .

— ۶ —

آچلفك ؛ قورقونك ، حسدك صانكه
علویت اوکنده باشی آکیلیر
ظن ایته ؛ او اوپله سقیل طوفانكه
کندیسی کلزسه نهره سی کلیر ...

— ۷ —

دیکكه هر یرده بو سیاه سسلر ،
بو سیاه کولکله صاریور بزی ؛
بو ظلمت بر کیجه قلبمزی بهر ،
قوغمازسه ق ایشیقندن بئلکمزی ...

— ۸ —

دیکكه ؛ زاواللی فضیلت ایله
بر یولده کیمته یور اونلرك دینی ...
دیهرك بر آقشام ایندم ساحله
سوندورمك ایسته دم ایچمده کنی ..

— ۹ —

ایچمده آچیلیمش بر درین قویو ؛
اوکنده ، دالقه لر اوستنده صاری
بر چهره آریتمش ، بو بامش صوی
آرادم نرده در دیه صاچلری ...

— ۱۰ —

الرم باشمده ، باشم آلیمده
علمدن اوزاق بر اورمانه دالدم .
مطلقا بو کهن بن دکلمده ،
اونکچین سداسز کولکله سز قالدیم ...

— ۱۱ —

دالرك هربری بر صاچاق کبی
صاغنده صولمده قاپلایور یری .
بریسی بر طوقات اوراجق کبی
صدقه ایسته یور کبی دیکری ...

— ۱۲ —

اوزاعش یولره بکله یور بنی ،
بر ییلان شکنده قیوریلان دالار .
بایقوشلر سوزویور دریئده کنی ،
اورمانی صالایور بر صیچاق روزکار !

قبول ایتدی . بوذاته نظر آ ، نامتناهینک ساکن اولدوغی
حالده نامتناهی و نامرئی ذرات متحرکدی . بوحر کتدن
ذراتک متجانس مناسبات و اشکالی وجوده کلک صورتیه
خلقت تشکل ایتشدر . فقط بو ، کندی ، کندینه تشکل
ایتمش دکلدیر . هر تحلیل و ترکب خارجی بر قوتله حصول
بولور . بو قوت بوتون کائناته نظام ویرن و تصادفی
اولمایان و بر انسانی اداره ایدن قوتله قابل قیاس عالی بر
اراده در . آناقساغور بوکا « عقل Nous » دیور .
بو عقل ، هر یرده حاضر و ناظر بوتون مواد و اشیادن
مطلق صورتده بسیط ، رقیق و لطیفدر . هر شیئی محیط و
هر شیئه شاملدر . خلاصه او بر آله در . آناقساغوراسک
قبول ایتدیکی بو « عقل » ماده دن مستقل فقط ماده یی
تحریک ایدن بر روح ، بر علت حقیقیه در . کورولویورکه
بو ذاتک الهی بر سبيله نتیجه علاقه سندن بشقه برشی
دکلدیر .

بجیل سفا

شعر

غمرور ...

— ۱ —

روحك كونشی یاندینی بر کون
کندی می نفی ایندم وطندن ، یاردن ،
کونش سز قالانلر یایدیلر دوکون ؛
کوزلری آچیلدی ظلمتده بر آن ...

— ۲ —

ایچه دورسون اونلر قراکلقلری
بن تا کرینک دکل ، عشقك قولیم ،
بوتون ییلدیزلرك قوپوب داماری
ایچمه بوشاتمش کبی دولیم ...

— ۳ —

شمدی بن اونلردن مفکوره لری
آکدیران بر علوی اوزاقلقده م .
حر یصك ، قصقانچك بورده یوق یری
سوکیه ، حرمتله یارلایور آم ...

— ۴ —

بو آیک ایشینی آلتنده بعضی
سس سزجه کزرم بر (بودا) کبی ؛